

Cercetările arheologice de la Vaslui-Curțile Domnești

Săpăturile arheologice sistematice la Vaslui-Curțile Domnești s-au efectuat în continuare în toate cele trei sectoare A, B și C în 1979 și au avut scopul, ca și în anii precedenți, să dezvelească complet ruinele medievale din vremea lui Ștefan cel Mare.

În sectorul A, unde a fost identificat un pavaj din secolul al XV-lea, au fost trasate secțiunea A XXI (50 m × 2 m) și suprafața A XXII (50 m × 4 m), pentru a se delimita pavajul spre sud-vest, mai ales că în această parte ruinele, descoperite anterior, continuă pe terenul proprietății particulare Gh. Lupu.

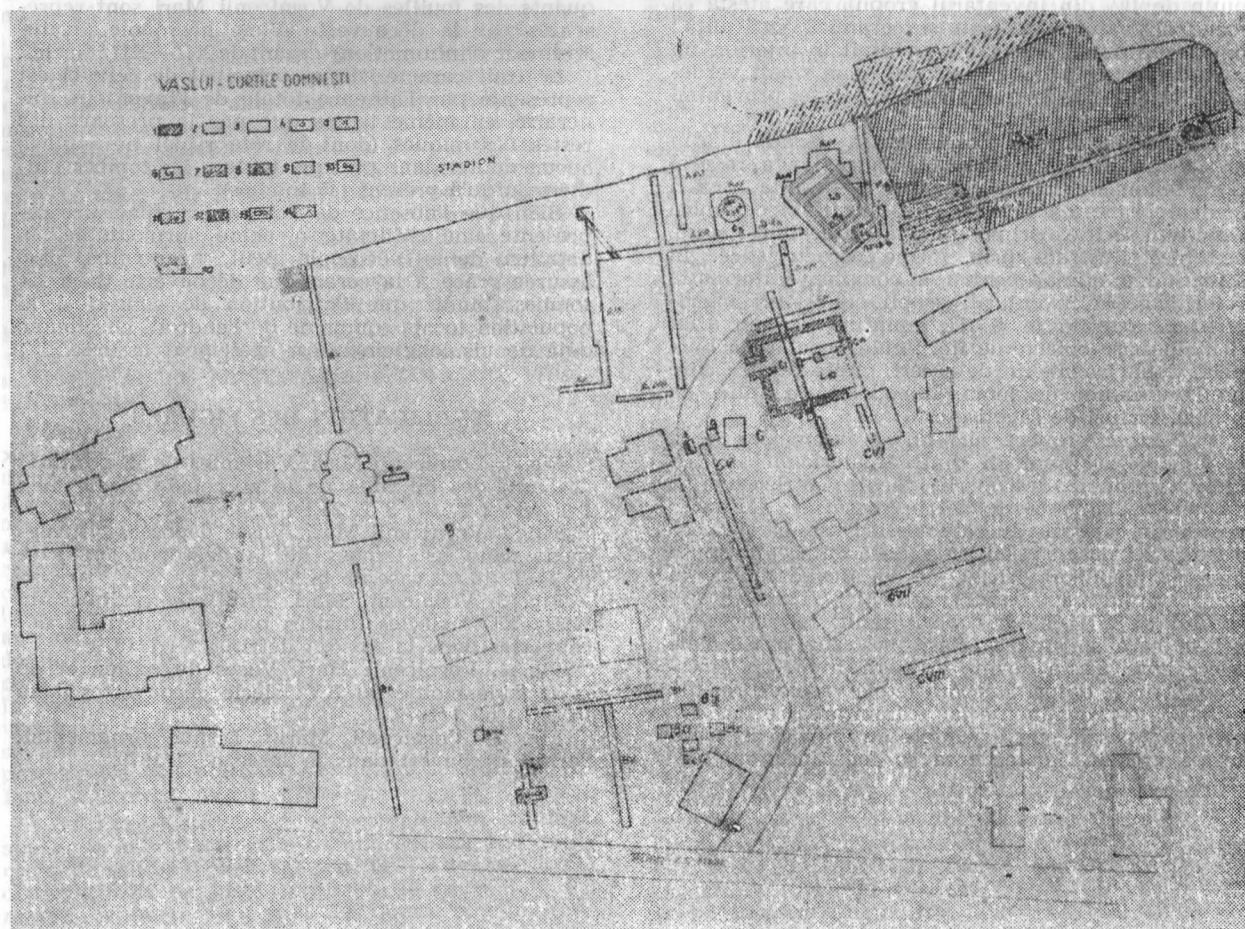

Fig. 1. Vaslui-Curțile Domnești. Planul săpăturilor arheologice: 1 săpături 1958 și 1959; 2 taluzări 1959—1961 și 1979; 3 săpături 1976—1979; 4 morminte din prima epocă a fierului; 5 morminte din a doua epocă a fierului; 6 locuință din prima jumătate a secolului al XV-lea; 7 ziduri de piatră din secolul al XV-lea; 8 cuptoare de ars piatră pentru var din secolul al XV-lea; 9 pavaj din piatră din secolul al XV-lea; 10 groapă din secolul al XVI-lea; 11 groapă din secolul al XVII-lea; 12 zid demolat; 13 case existente; 14 case demolate.

În sectorul B, demolările efectuate de autoritățile municipale au impus o cercetare imediată, fiind trasate casele B IX—B XH, fiecare de 2 m×2 m, pentru a se identifica eventuale ruine ale unor construcții în piatră din secolele XV—XVII.

În sectorul C, în preajma complexului L 10, au fost trasate secțiunile C V (18 m×1,50 m) și C VI (12 m×2 m), precum și casele C V a—b (fiecare de 3 m×3 m). De asemenea, pe panta dinspre sud-vest au fost trasate secțiunile C VII (15 m×1,50 m) și C VIII (15 m×1,50 m) având ca scop descoperirea unor

eventuale construcții în piatră, mai ales din vremea lui Ștefan cel Mare.

În felul acesta, la Vaslui, pe locul denumit „Curțile Domnești“, a fost cercetată o suprafață de aproximativ 600 m² (fig. 1).

Stratigrafia locului cercetat s-a dovedit a fi în linii mari identică cu aceea stabilită încă din anul 1958, și verificată în cursul săpăturilor din anii 1976—1978, fiind publicată¹.

În rândurile ce urmează, prezentăm principalele rezultate ale cercetărilor efectuate în 1979 la Vaslui — Curțile Domnești.

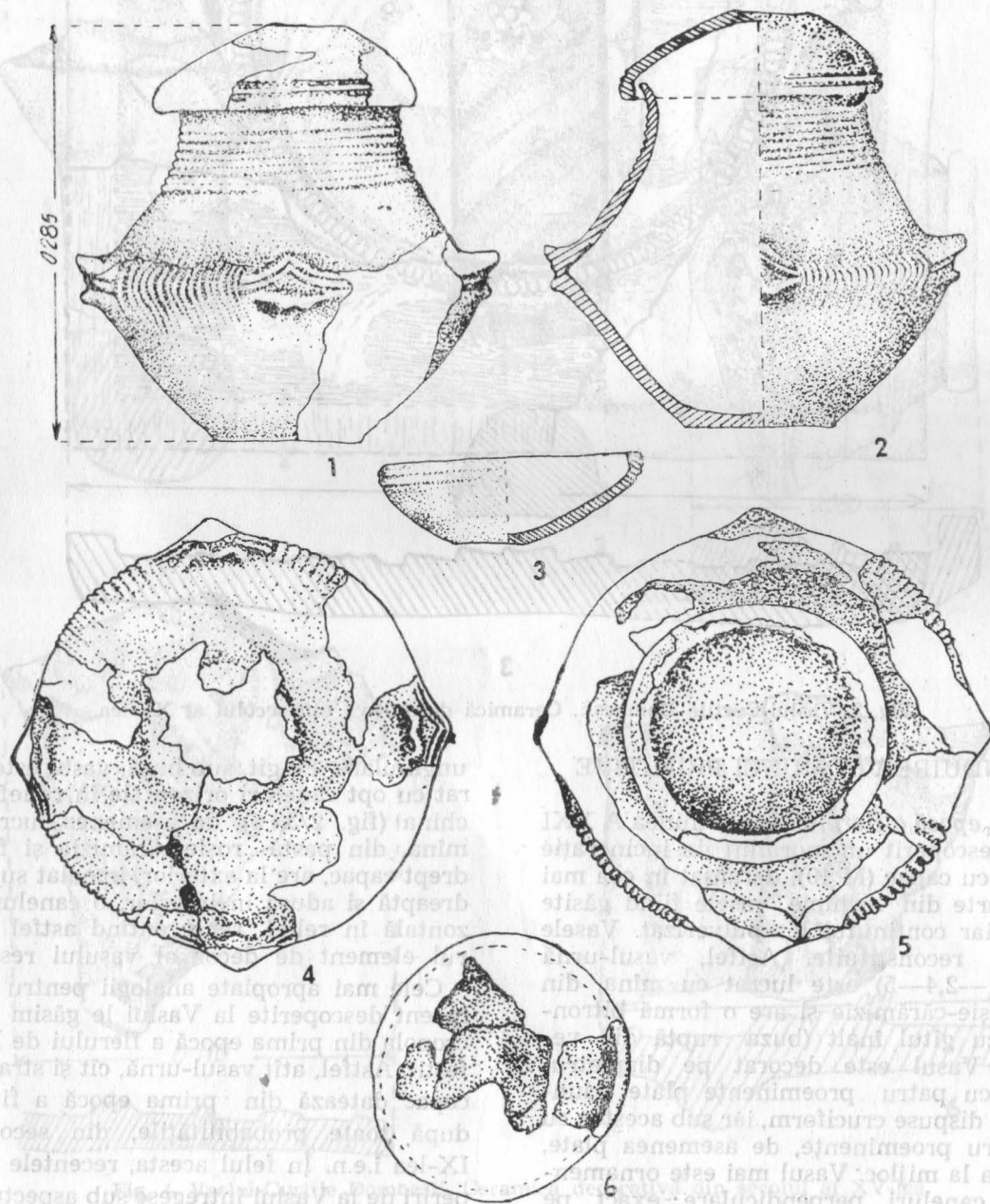
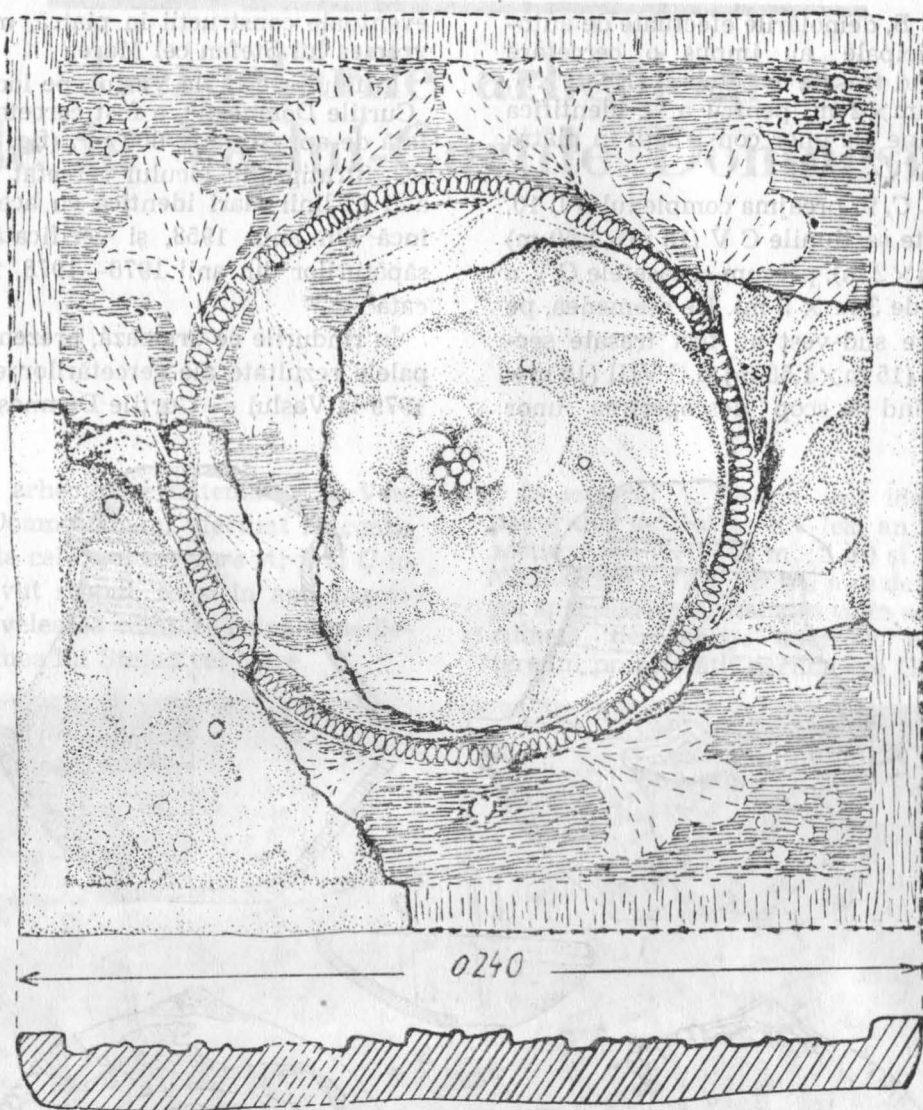

Fig. 2. Vaslui-Curțile Domnești. Ceramică din prima epocă a fierului (M 10): 1—2, 4—5 vasul-urnă; 3, 6 strachina-capac (sec. IX i.e.n.).

3

Fig. 3. Vaslui-Curțile Domnești. Ceramică decorativă din secolul al XV-lea.

ORÎNDUIREA COMUNEI PRIMITIVE

Prima epocă a fierului. În secțiunea A XXI a fost descoperit un mormînt de incinerare în urnă cu capac (M 10), deranjat în cea mai mare parte din vechime, vasele fiind găsite turtite, iar conținutul lor pulverizat. Vasele au fost reconstituite. Astfel, vasul-urnă (fig. 2/1—2,4—5) este lucrat cu mîna, din pastă roșie-cărămizie și are o formă bitronconică cu gîtul înalt (buză ruptă din vechime). Vasul este decorat pe diametrul maxim cu patru proeminențe plate triunghiulare dispuse cruciform, iar sub acestea cu alte patru proeminențe, de asemenea plate, dar cu șa la mijloc. Vasul mai este ornamentat cu caneluri perpendiculare exact pe curbura diametrului maxim, dispuse în patru zone, aflate între cele patru proeminențe tri-

unghiulare. Pe gît, sub buză, vasul este decorat cu opt caneluri orizontale în relief. Strachina (fig. 2/3, 6), de asemenea lucrată cu mîna, din pastă roșie-cărămizie și folosită drept capac, are la exterior, imediat sub buza dreaptă și adusă în interior, o canelură orizontală în relief, reprezentînd astfel singurul element de decor al vasului respectiv.

Cele mai apropiate analogii pentru vasele recent descoperite la Vaslui le găsim în necropola din prima epocă a fierului de la Trifești². Astfel, atît vasul-urnă, cît și strachina-capac datează din prima epocă a fierului, după toate probabilitățile, din secolul al IX-lea î.e.n. În felul acesta, recente descoperiri de la Vaslui întregesc sub aspectul cronologic continuitatea de locuire pe meleagurile vasluiene ale populației tracice, înce-

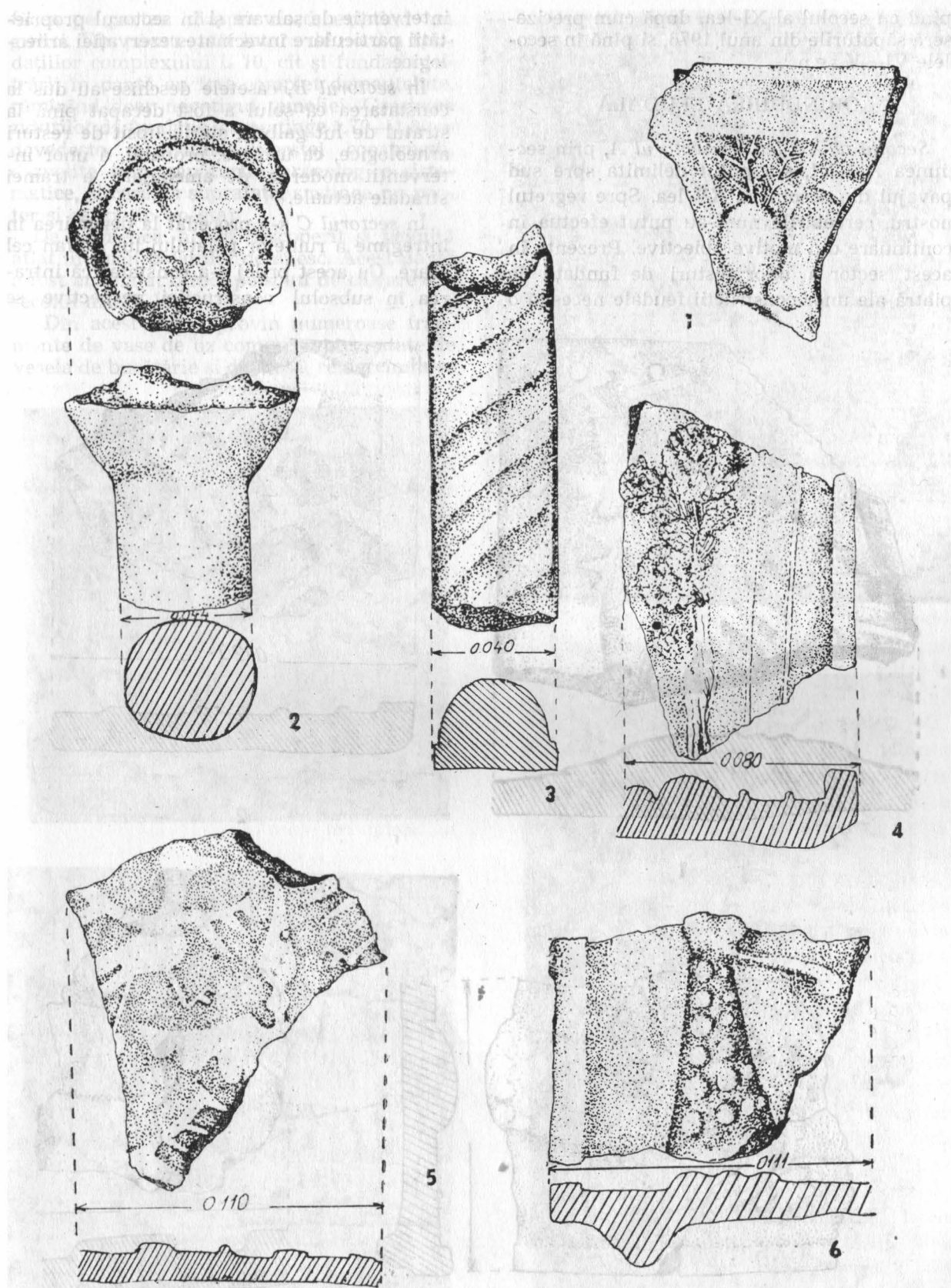

Fig. 4. Vaslui-Curțile Domnești. Ceramică decorativă din secolul al XV-lea.

pînd cu secolul al XI-lea, după cum precizaseră săpăturile din anul 1976, și pînă în secolele VI—V î.e.n.³.

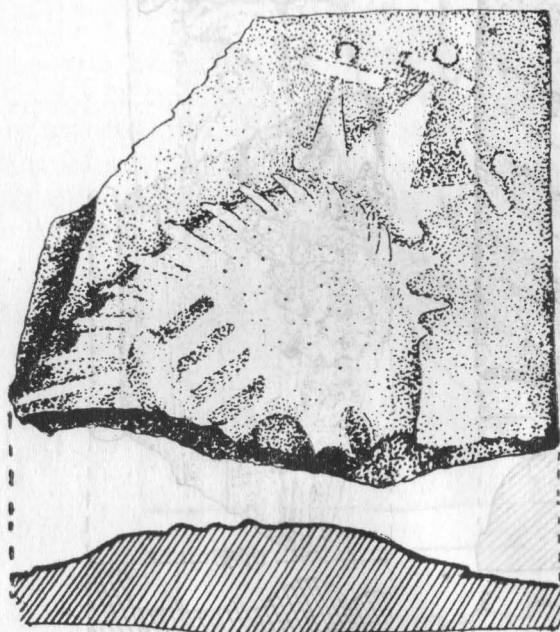
ORÎNDUIREA FEUDALĂ

Secolul al XV-lea. În sectorul A, prin secțiunea A XXI, s-a putut delimita spre sud pavajul din secolul al XV-lea. Spre regretul nostru, cercetările nu s-au putut efectua în continuare din motive obiective. Prezența în acest sector a unor resturi de fundații de piatră ale unor construcții feudale necesită o

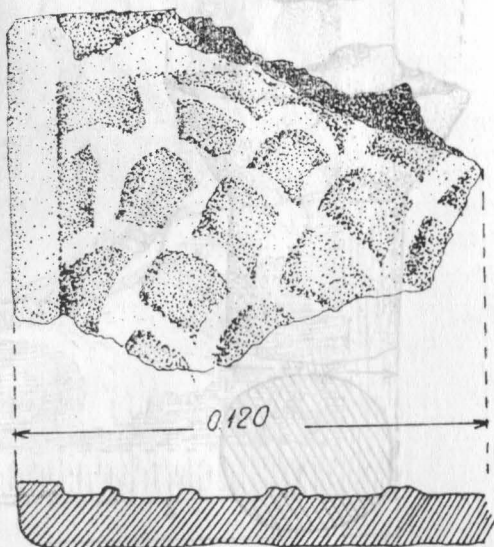
intervenție de salvare și în sectorul propriității particulare învecinate rezervației arheologice.

În sectorul B, casele deschise au dus la constatarea că solul a fost decapat pînă la stratul de lut galben, steril, lipsit de resturi arheologice, ca urmare, probabil, a unor intervenții moderne de amenajare a tramei stradale actuale.

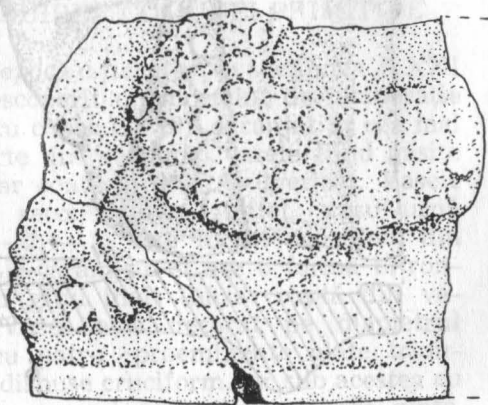
În sectorul C s-a procedat la dezvelirea în întregime a ruinelor palatului lui Ștefan cel Mare. Cu acest prilej s-a constatat că intrarea în subsolul construcției respective se

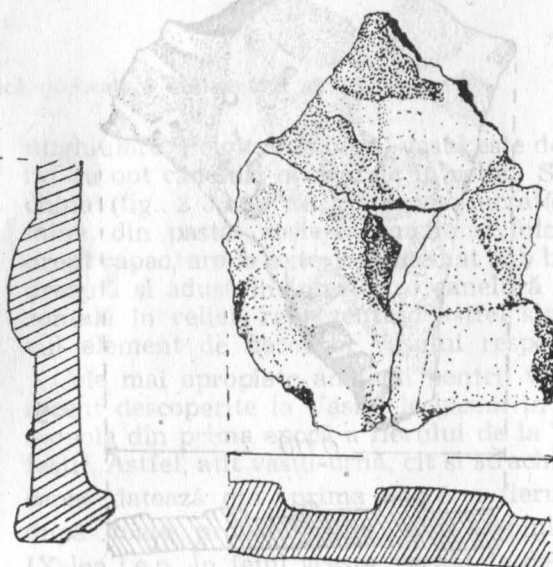
1

2

3

4

Fig. 5. Vaslui-Curțile Domnești. Ceramică decorativă din secolul al XV-lea.

facea pe partea dinspre nord, existind un girlici. Din păcate, atât latura de nord a fundațiilor complexului L 10, cât și fundația intrării în pantă au fost complet demantelate, rămânând doar negativul temeliei. Grosimea zidurilor de fundație, care atinge 1,70—1,80 m dovedește masivitatea acestei construcții, dezvelite prin săpăturile arheologice sistematice, și care, la suprafață, susținea un parter și cel puțin un etaj.

De asemenea, a fost descoperit și pavajul aflat în jurul palatului domnesc. Acest pavaj a fost amenajat direct pe solul de călcare din secolul al XV-lea.

Din acest sector provin numeroase fragmente de vase de uz comun, reprezentate de vesela de bucătărie și de masă, remarcându-se

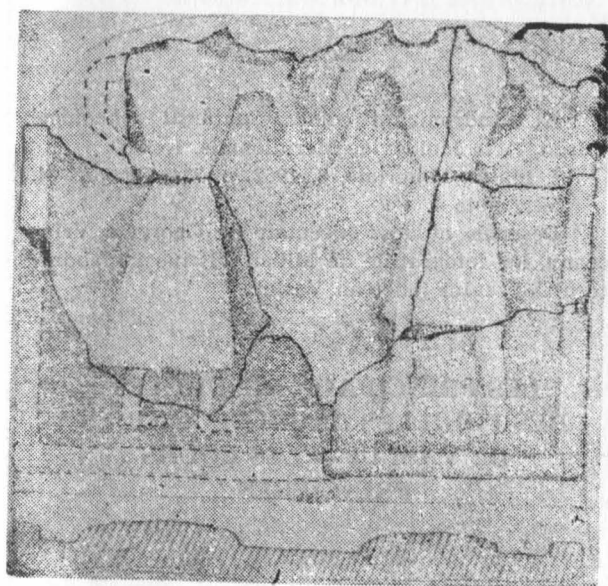
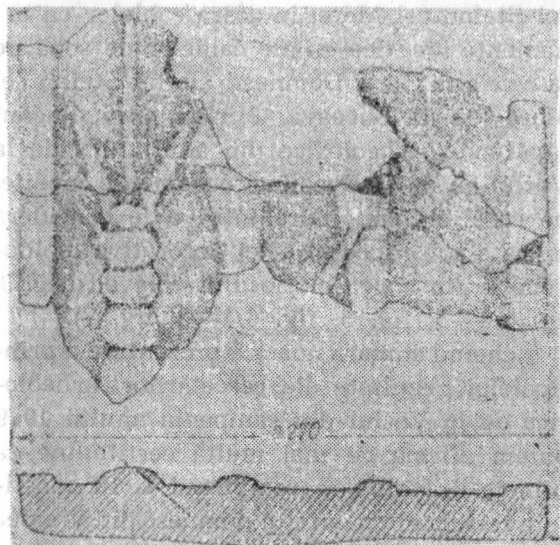

Fig. 6. Vaslui-Curțile Domnești. Ceramică decorativă din secolul al XV-lea.

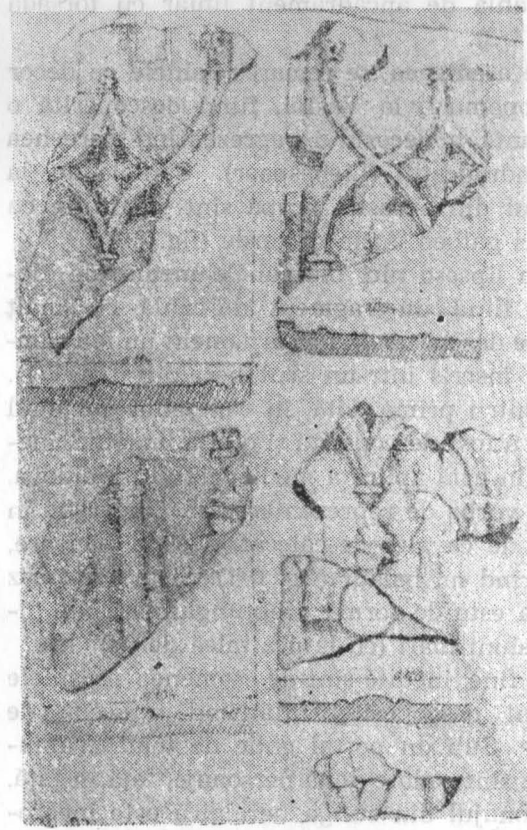
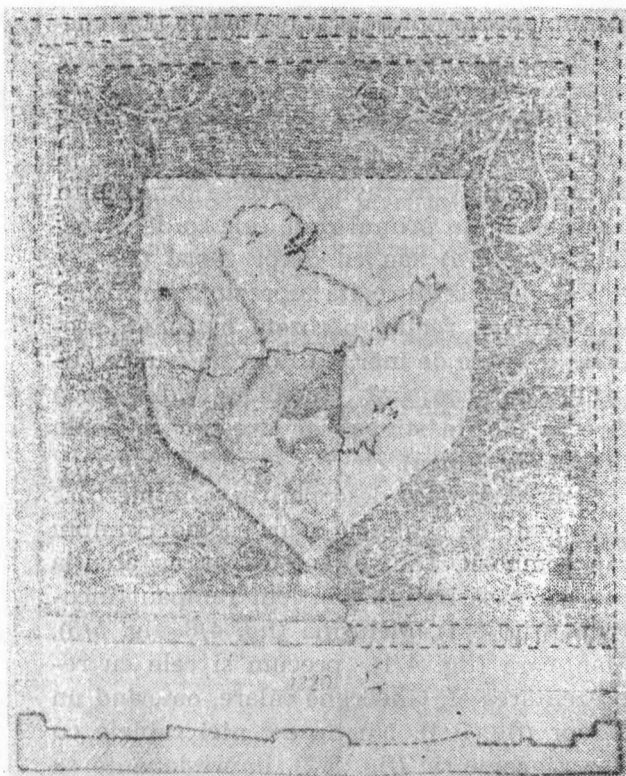

Fig. 7. Vaslui-Curțile Domnești. Ceramică decorativă din secolul al XV-lea.

exemplare ceramice de lux, precum și numeroase fragmente de cahle de la sobele aflate în încăperile palatului domnesc.

Din acest punct de vedere se remarcă fragmentele de cahle din pastă roșie, arsă uniform, nesmălțuite, având diverse ornamente. Menționăm, în primul rând, cele cu decor vegetal (fig. 4/4) sau cu decor floral (fig. 3). Astfel, o cahlă întregită reprezintă un medalion central, redând o rozetă în relief, probabil o floare de măr, cu lujer de frunze stilizate ce înconjoară medalionul din două direcții (de la stînga la dreapta și de la dreapta la stînga).

Semnalăm apoi descoperirea a numeroase fragmente de cahle cu decor zoomorf simplu sau compozit. Dintre acestea atrag atenția cele cu păsări (fig. 4/5), leul rampant încoronat (fig. 5/1), Melusina (fig. 4/6, fig. 5/3), Manticora (fig. 4/1), precum și cele cu reprezentarea sf. Gheorghe călare, omorînd un balaur (fig. 5/4). Nu lipsesc nici cahlele cu decor geometric (fig. 5/2), impresionante ca dimensiuni, de formă dreptunghiulară (cu latura mică de 0,27 m) dar mai ales fragmente de cahlă de ancadrament liniar cu torsadă (fig. 4/3).

De asemenea, se remarcă cahlele cu decor antropomorf, la Vaslui, fiind descoperită o variantă a decorului reprezentînd perechea de îndrăgostiți (Liebespaar). Cahlele de la Vaslui din această grupă sînt smălțuite cu culori galben auriu și verde (fig. 6/2).

Nu lipsesc nici blazoanele medievale, dovadă fiind un fragment de cahlă cu smalt verde deschis, avînd ca ornament un leu rampant înscris într-un scut heraldic (fig. 7/1).

Pentru prima dată, în campania din anul 1979 a fost descoperită și o altă imagine, inedită în arta aplicată medievală din Moldova. Este vorba de reprezentarea sf. Gheorghe în chip de cavaler descălecat, deci în picioare, omorînd un balaur (fig. 6/1). Și în acest caz cahlă este de formă dreptunghiulară, de dimensiuni mari (cu latura mică de 0,27 m).

În fine, inedite sînt de asemenea și cahlele recent descoperite, înfățișînd o scenă de curte. Sub un portal gotic de toată frumusețea sînt redată două personaje, față în față. Personajul din stînga heraldică este încoronat, avînd în mîna dreaptă sceptrul, iar în stînga o flamură de cavaler. Personajul din dreapta heraldică, după toate probabilitățile,

este un cavaler, care primește o flamură. Scena, reprezentare reală a unei ceremonii de curte — personaje respective purtînd costume de epocă (fig. 7/2) — pare a sugera trecerea în rîndul cavalerilor a unui viteaz luptător, care primind flămura respectivă trecea în rîndul cavalerilor medievali, adică, în Moldova, în rîndul acelor *riteri* de care amintește *Cronica Breviter scripta* ce păstrează știrea unor astfel de ceremonii la Curtea Domnească a lui Ștefan cel Mare de la Hîrlău, după vestita victorie împotriva polonezilor din Codrîi Cosminului.

Deosebit de important este faptul că din interioarele palatului domnesc din vremea lui Ștefan cel Mare, în afara cahlelor cu ornamente identice cu ale cahlelor de sobă de la celelalte Curți Domnești ale lui Ștefan cel Mare (de la Suceava, Hîrlău, Iași, Bacău) săpăturile arheologice din anul 1979 de la Vaslui au dat la iveală și ornamente inedite, pe care sîntem îndreptățiți a le considera unicate sub raportul artei decorative moldovenești din epoca glorioasă a voievod (fig. 3, fig. 4/4—5, fig. 5, fig. 6/1—2, fig. 7).

Încheind sumara noastră prezentare a principalelor rezultate ale cercetărilor arheologice de la Vaslui din campania anului 1979 putem afirma cu mai multă certitudine că ruinele dezvelite în complexul L 10 constituie resturi ale palatului domnesc din vremea lui Ștefan cel Mare⁴.

NOTE

¹ Al. Andronic și colab., *Șantierul arheologic Vaslui*, Acta Moldaviae Meridionalis, 1, 1980.

² I. Ioniță, *Materiale*, 8, 1962, p. 734, fig. 3/3—4.

³ Vezi nota 1.

⁴ Desenele au fost executate de Georgeta Vrîncău, iar fotografiile de Mihail Vitriuc în laboratorul Muzeului județean Vaslui.

LES PRINCIPAUX RÉSULTATS DES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE VASLUI — LES COURS PRINCIÈRES

RÉSUMÉ

Les fouilles archéologiques effectuées à Vaslui en 1979 (fig. 1) dans la but de rechercher les vestiges de l'époque d'Etienne le Grand, ont abouti

à la découverte des importants matériaux datant de la deuxième moitié de XVe siècle.

En même temps on a découvert aussi d'importants restes de la première époque de l'âge du fer. Ainsi, de IXe siècle av.n.è. datent une sépulture à incinération dans l'urne avec couvercle (fig. 2), ayant des analogies dans les découvertes de la nécropole de la même époque de Trifești.

De l'époque féodale datent le complexe L 10, représentant les ruines du palais princier d'Étienne le Grand. De l'intérieur de ce palais et de ses endroits proviennent de nombreux fragments des carreaux des poêles avec ou sans émail, avec des ornements très variés. Ainsi, on a remarqué les carreaux des poêles avec des ornements géométriques (fig. 4/3, 5/2), floraux et végétaux (fig. 3, 4/4), zoomorphes (fig. 4/5, 5/1, 7/1), anthropomorphes (fig. 6/2, 7/2) et composites (fig. 4/1, 6 ; fig. 5/3—4, 6/1). On peut considérer quelques-uns de ces carreaux des poêles comme uniques dans l'art décoratif des intérieurs de la deuxième moitié du XVe siècle de la Moldavie.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. *Vaslui—Les Cours Princières*. Plan des fouilles archéologiques : 1 fouilles des années 1958—1959 ; 2 taluses des années 1959—1961 et 1979 ; 3 fouilles des années 1976—1979 ; 4 sépultures à incinération de la première époque du fer ; 5 sépulture à incinération de la deuxième époque du fer ; 6 habitation de la première moitié du XVe siècle ; 7 murs en pierre du XVe siècle ; 8 fours à chaux du XVe siècle ; 9 pavage en pierre du XVe siècle ; 10 fosse du XVIe siècle ; 11 fosse du XVIIe siècle ; 12 mur démoli ; 13 maisons existantes ; 14 maisons démolies.

Fig. 2. *Vaslui—Les Cours Princières*. Céramique de la première époque du fer : 1—2, 4—5 vase-urne 3, 6 écuelle-couvercle.

Fig. 3. *Vaslui—Les Cours Princières*. Céramique décorative du XVe siècle.

Fig. 4. *Vaslui—Les Cours Princières*. Céramique décorative du XVe siècle.

Fig. 5. *Vaslui—Les Cours Princières*. Céramique décorative du XVe siècle.

Fig. 6. *Vaslui—Les Cours Princières*. Céramique décorative du XVe siècle.

Fig. 7. *Vaslui—Les Cours Princières*. Céramique décorative du XVe siècle.